

LATUVA-HANKE

Ylä-Savon ammattiopisto
PL 30
74101 IISALMI

Yhteyshenkilö: Natalia Hurri
puh. 0400793199
natalia.hurri@ysao.fi

**Ylä-Savon
ammattiopisto**

LATUVA-HANKE

LATUVA - laatua, tukea ja valmennusta työssä
tapahtuvaan ammatillisen kielen oppimiseen

Lehmän ja vasikan tavalliset sairaudet

Oireet ja ensiapu

Opas lomittajalle

Tunnista lehmän ja vasikan tautioireet ja hoida eläin nopeasti!

Opas on koottu LATUVA – laatua, tukea ja valmennusta työssä tapahtuvaan ammatillisen kielen oppimiseen -hankkeen toimesta Ylä-Savon ammatti- ja aikuisopiston osahankkeessa. LATUVA-hanke (21.5.2014 - 31.12.2015) on maahanmuuttajien ammatillisen aikuiskoulutuksen kehittämisen hanke, joka on saanut valtionavustuksen Opetushallitukselta.

Lähteet ja linkit

- ◆ Eläinten terveys ja hyvinvointi, Nauta, Poikiminen. Opetushallitus 2012
<http://www.e-oppikirja.fi/oph/tuotantoelainten-terveys-ja-hyvinvointi/nauta/poikiminen/>
- ◆ Ikkala, Veikko, Kysy eläinlääkäriltä. Ensiapua eläimille. 1973
<http://www.dissidentti.org/elainlaakari>
- ◆ Katse vasikkaan, Maha löysällä.
<https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/mtt/esittely/toimipaikat/ruukki/Tietopankki/Naudanlihantuotanto/9.%20Vasikkaripuli.pdf>
- ◆ Lypsylehmän ruokinta ja hoito. Opetushallitus
<http://www03.edu.fi/oppimateriaalit/lypsylehma/>
- ◆ Maatilan Pellervo: Poikimisen aika. (2002)
http://www.pellervo.fi/maatila/2_02/tepoikiminen.htm
- ◆ Pyörälä, Satu — Tiihonen, Tiina, Nautojen sairaudet, Vasikkari- pulit. 2005
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/1975/544/13_vasikkari-pulit.pdf?sequence=7
- ◆ Ukkonen, Ann-Janette, Naudan ensiapu: poikiminen ja vasikan elvytys. JAMK 2012
http://hinkalo.fi/kurssit/pluginfile.php/2313/mod_resource/content/1/Naudan%20ensiapu%20osa%203.pdf
- ◆ Valio, Vasikoiden hoito-opas. 2005
http://www.virtuaali.info/opetusmaatilat/27/file/Vasikoiden_hoito-opas.pdf

Lue QR-koodit älypuhelimellasi ja katso myös nämä videot:

Jos sinun pitää antaa lehmälle lääkettä, nämä opetusvideot auttavat sinua!

← [Lääke lehmälle nesteinä suuhun](#)

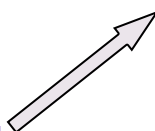
← [Lääke lehmälle pistoksena lihakseen](#)

← [Lääke lehmälle tuubista vetimeen](#)

Sähköisessä oppaassa voit katsoa videot myös linkkien kautta.

Vie hiiri linkin päälle. Paina ensin Ctrl-näppäintä. Pidä sitä alhaalla ja napsauta hiiren vasenta painiketta. Linkki avautuu.

Sisällysluettelo

Vasikkaripuli	4
Äkillinen utaretulehdus lehmällä	6
Lehmän poikimahalvaus	7
Lehmän poikima-apu	8
Videolinkit	10
Lähteet ja linkit	11

VASIKKARIPULI

Ripulin syyt

- ◆ liian kylmä tai liian laimea maito tai juomarehu
- ◆ huonosti sekoittunut, kokkareinen juomarehu
- ◆ liian paljon juomaa / rehua yhdellä kertaa
- ◆ rehu ei ole sopivaa
- ◆ likainen juomavesi tai astia
- ◆ väärä juoma-asento
- ◆ liian nopea muutos ja epäsäännöllisyys juotossa
- ◆ ripulin voivat aiheuttaa myös virukset, bakteerit tai suolistolaiset

Ripulin oireet

- ◆ vasikka ei nouse ylös
- ◆ ei tule syömään, kun muut tulevat
- ◆ ei juo loppuun
- ◆ likainen peräpää
- ◆ korvat riippuvat alaspäin
- ◆ silmät kuopalla

Bakteeriripulissa

- ◆ vasikka on veltto
- ◆ hengitys on nopeaa
- ◆ sydän hakkaa
- ◆ vasikka saa kouristuksia

”Virus”ripulissa

- ◆ koko karja sairastaa melkein samaan aikaan
- ◆ lehmien maidon tuotto vähenee huomattavasti
- ◆ vasikka yskii joskus
- ◆ vasikalla on pientä lämpöä

LEHMÄN POIKIMA-APU

Jos synnytys on kestänyt kauan ja jos vasikan molemmat etujalat ja pää tai molemmat takajalat näkyvät, lehmää voi auttaa ja vetää vasikkaa. Apuna voi käyttää synnytysketjuja tai puhdasta kuivaa narua.

Laita ketjut vasikan jalkoihin vuohisnivelen yläpuolelle.

vuohisnivel

Jos vetäminen ei auta eikä poikiminen mene eteenpäin, soita eläinlääkärille.

Vasikkaa ei saa vetää, jos

- ◆ kohdunsuu ei ole auki
- ◆ vasikka ei ole normaaliasennossa
- ◆ et tiedä, miten ja mitä sinun täytyy tehdä

**Jos tilanne on hyvin hankala,
soita heti eläinlääkärille!**

Lue QR-koodi
älypuhelimellasi ja
katso video!
[Poikimisavun antaminen](#)

LEHMÄN POIKIMA-APU

Kun sikiövedet ovat tulleet, vasikka syntyy normaalisti kahden tunnin aikana. Hieholla voi kestää neljäkin tuntia.

Poikiminen on epänormaali, jos

- ♦ lehmällä on kovat poltot, mutta poikiminen ei mene eteenpäin.
- ♦ poltot loppuvat esim. sen jälkeen kun vesipää on tullut ulos.
- ♦ lehmällä on ollut jo kauan heikkoja polttoja eikä poikiminen mene eteenpäin.
- ♦ lehmä on ollut jo kauan levoton ja siirtelee jalkojaan, mutta voimakkaita polttoja ei tule.

Jos poikiminen ei mene eteenpäin, tarkista itse tai pyydä apua (talonväki, eläinlääkäri):

- ♦ Onko kohdunkaula auki?
- ♦ Ovatko kalvot ehjät?
- ♦ Onko vasikka elossa?
- ♦ Miten päin vasikka tulee?
- ♦ Onko vasikka liian iso?
- ♦ Onko vasikoita useita?
- ♦ Onko vasikalla epämuodostumia?

Ennen tätä:
Puhtaus on tärkeää!
Pese lehmän takapää
lämpimällä vedellä ja
saippualla.
Pese omat kädet
kainaloon saakka.

VASIKKARIPULI

Ensiapu

- ♦ Kysy ohjeet talonväeltä, jos voit soittaa heille.
- ♦ Siirrä ripulivasikka heti eri karsinaan, jos on mahdollista.
- ♦ Mittaa kuume!
- ♦ Seuraa vasikan kuntoa!
- ♦ Katso, että vasikalla on aina puhdasta juomavettä!
- ♦ Anna maitojuomaa normaalisti.

- ♦ Jotta vasikka ei kuivuisi, anna lisäksi lämmintä elektrolyyttijuomaa useita kertoja päivässä juottojen välillä:
 - kauppaseos: Nutrisal, Profylt, Benfital tai Startti-vasikkasuola ohjeen mukaan
 - itse tehty ripulijuoma: 1 tl suolaa, ½ tl soodaa, 5 rkl rypälesokeria (ei tavallista sokeria!) ja 1 litra vettä

- ♦ Vanhemmilla vasikoilla voidaan pitää väkirehusta lyhyt tauko.
- ♦ Anna hyvänlaatuista kuivaheinää.
- ♦ Myös maitohappobakteereita voi antaa.
- ♦ Varmista, että vasikan on hyvä olla.
- ♦ Jos vasikka ei nouse ylös, se täytyy välillä kääntää.

Kutsu eläinlääkäri, jos

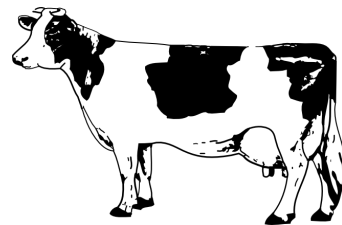
- ♦ vasikka ei nouse ylös juomaan
- ♦ vasikka ei jaksu juoda
- ♦ vasikalla on kuumetta tai alilämpöä (norm. lämpötila 38,5–39,5°C)
- ♦ ripuli ei mene ohi parissa päivässä
- ♦ ripuli on veristä
- ♦ sairastuneita on useita
- ♦ **kysy kuitenkin ohjeet talonväeltä ensin**

ÄKILLINEN UTARETULEHDUS LEHMÄLLÄ

Oireet

- ◆ Maidon väri ja koostumus muuttuu.
- ◆ Utare turpoaa ja kovettuu yhtäkkiä ja lehmä aristaa sitä, kun siihen kosketaan.
- ◆ Tavallisesti lehmällä on korkea kuume yli 40 ° C, mutta ei aina.
- ◆ Lehmä ei syö.
- ◆ Lehmä tärisee, kun kuume nousee.
- ◆ Maidon määrä vähenee.
- ◆ Lehmällä voi olla ripulia.

Ensiapu

- ◆ Kysy ohjeet talonväeltä, jos voit soittaa heille.
- ◆ Mittaa lehmältä heti kuume.
- ◆ Lypsä sairas utareneljännes tyhjäksi. Tiheä lypsy on tärkeää!
- ◆ Soita eläinlääkärille!
- ◆ Huolehdi, että lehmän makuupaikka on puhdas ja kuiva!
- ◆ Huolehdi, että lehmän vetimet ovat puhtaat ja kuivat!
- ◆ Noudata eläinlääkärin ohjeita!

LEHMÄN POIKIMAHALVAUS

VEREN KALSIUMPITOISUUS LASKEE.

Poikimahalvaus voi tulla poikimisen yhteydessä: 1 -2 päivää ennen ja 4 -5 päivää poikimisen jälkeen. Se tulee yleensä lehmille, jotka ovat poikineet yli 3 kertaa.

Oireet

- ◆ Lehmä ei syö.
- ◆ Se on veltto, lihakset voivat täristä.
- ◆ Ruumiinlämpötila on tavallisesti normaalia alhaisempi.
- ◆ Lehmä pelkää mennä makuulle.
- ◆ Jos lehmä on makuulla, se ei voi nousta ylös.
- ◆ Iho on viileä takapästä.
- ◆ Korvat ovat viileät ja turpa kuivuu.
- ◆ Uloste- ja virtsamäärä pienenee, uloste on kovaa.

Ensiapu

- ◆ Soita heti eläinlääkärille!
- ◆ Jos lehmä seisoo, sille voi antaa itse suun kautta kalsiumvalmistetta.
- ◆ Älä lypsä lehmää tyhjäksi!
- ◆ Älä anna lehmän mennä makuuasentoon kyljelleen! Käytä apuna esim. olkipaaleja.
- ◆ Katso, että parsi ei ole liukas ja lehmän makuupaikka on kuiva ja pehmeä.
- ◆ On hyvä peittää lantakouru ja lehmän takajaloille laittaa remmit.
- ◆ Jos lehmä ei nouse ylös, se täytyy kääntää 4-6 tunnin välein!